

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 28. marraskuuta 2022
(OR. en)

14463/22

DEVGEN 198
COHAFA 100
PROCIV 137
RELEX 1484
ACP 120
ENV 1119
MIGR 340
CLIMA 578
COPS 533
SUSTDEV 189
ONU 133

YHTEENVETO ASIAN KÄSITTELYSTÄ

Lähettiläjä: Neuvoston pääsihteeristö

Päivämäärä: 28. marraskuuta 2022

Vastaanottaja: Valtuuskunnat

Ed. asiak. nro: 13834/22

Asia: Katastrofiriskin vähentäminen EU:n ulkoisessa toiminnassa
– Neuvoston päätelmät (28. marraskuuta 2022)

Valtuuskunnille toimitetaan liitteessä neuvoston 3914. istunnossaan 28. marraskuuta 2022 hyväksymät neuvoston päätelmät katastrofiriskin vähentämisestä EU:n ulkoisessa toiminnassa.

Neuvoston päätelmät katastrofiriskin vähentämisestä EU:n ulkoisessa toiminnassa

1. **Neuvosto toteaa**, että katastrofit, niihin liittyvät inhimilliset, taloudelliset ja ympäristöön liittyvät menetykset sekä niiden taustalla olevat haavoittuvuudet, jotka aiheuttavat riskejä ja epävakautta, kuten konflikteja, köyhyyttä ja eriarvoisuutta, lisääntyvät samalla, kun ekosysteemit ja elinympäristöt ovat vaarassa romahtaa. Maailmanlaajuisten häiriöiden, kuten ympäristön tilan heikkenemisen ja ilmastomuutoksen, aseellisten konfliktien, erityisesti Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan, ja terveysuhkien, kuten covid-19-pandemian, vaikutukset ovat osoitus nykyisten riskien keskinäisistä yhteyksistä ja systeemisestä luonteesta sekä niiden mahdollisesta kehittämisestä katastrofeiksi, joilla on kerrannaisvaikutuksia yli maantieteellisten alueiden ja alojen, ja ne haittaavat inhimillistä kehitystä.
2. **Neuvosto korostaa** sellaisten tieteellisten tietojen ja arviointien merkitystä, jotka koskevat ilmastomuutosta ja siitä aiheutuvia vaaroja ja vaikutuksia, kuten lisääntyviä ilmasto- ja muita uhkia, sekä sopeutumista ja hillitsemistä, suojelua ja muita Yhdistyneiden kansakuntien (YK) hallitustenvälisen ilmastomuutospaneelin esittämiä vaihtoehtoja. Näiden maailmanlaajuisten toimintasuunnitelmien toteuttaminen edellyttää maapallon havainnoinnin, muun muassa avaruusteknologiaan perustuvan datan ja siihen liittyvän infrastruktuurin parempaa saatavuutta ja kehitysmaiden erityistarpeiden huomioon ottamista. Neuvosto korostaa myös paikallisen ja perinteisen tietämyksen ja käytäntöjen täydentävää arvoa.
3. Äärimmäiset sääilmiöt ja hitaasti etenevät ilmiöt, joita ilmastomuutos pahentaa, ovat yleistymässä ja entistä voimakkaampia, ja yhdessä ympäristön pilaantumisen, haavoittuvuuden ja altistumisen kanssa ne suurentavat inhimillisten, aineellisten ja luonnollisten menetysten riskiä, lisäävät sopeutumis-, humanitaarisia ja kehitystarpeita ja pahentavat entisestään kestävä kehityksen tavoitteiden (SDG) rahoitusvajetta. Ekosysteemien heikentyminen voi johtaa kilpailuun niukoista luonnonvaroista, erityisesti maasta ja vedestä, ja sen kautta konflikteihin. Neuvosto toteaa, että sopeutumistoimia on tehostettava kiireellisesti etenkin siksi, että kaikkien kasvihuonekaasupäästöjen pysäyttäminen ei estäisi ilmastovaikutuksia.

4. **Neuvosto panee merkille**, että Euroopan unioni on nimenomaisesti asettanut vihreän siirtymän ja luonnon monimuotoisuuden suojelun etusijalle. Tästä osoituksena ovat Euroopan vihreän kehityksen ohjelma, eurooppalaisessa ilmastolaissa tarkoitettu ilmastoneutraaliustavoite sekä erityinen elpymispaketista tuettu pyrkimys kohti vihreämpää ja selviytymiskykyisempää Eurooppaa, jolla on myös ulkoisessa toiminnassaan paremmat valmiudet vastata nykyisiin ja tuleviin haasteisiin. **Neuvosto palauttaa mieleen** i) 3. kesäkuuta 2021 annetut neuvoston päätelmät ”Ilmastokestävä Eurooppa – Uusi EU:n strategia ilmastomuutokseen sopeutumiseksi”, ii) 19. marraskuuta 2021 annetut neuvoston päätelmät vedestä EU:n ulkoisessa toiminnassa, iii) 23. marraskuuta 2021 annetut neuvoston päätelmät varautumisen, toimintakyvyn ja selviytymiskyvyn vahvistamiseksi tulevien kriisien varalta ja iv) 3. maaliskuuta 2022 annetut neuvoston päätelmät pelastuspalvelutoimista ja ilmastomuutoksesta.
5. **Neuvosto tunnustaa** katastrofiriskin tehokkaan vähentämisen, ennakointien toimien ja riskitietoisuuden kehityksen merkityksen ihmishenkien pelastamisessa ja hyvinvoinnin ja ihmisarvon säilyttämisessä, humanitaaristen tarpeiden vähentämisessä, ilmastomuutokseen sopeutumisessa, kestävä kehityksen saavuttamisessa ja selviytymiskyvyn kehittämisessä erityisesti vähiten kehittyneissä maissa (LDC) ja pienissä kehittyvissä saarivaltioissa (SIDS), ketään unohtamatta.
6. **Neuvosto korostaa**, että on tärkeää ehkäistä, minimoida ja korjata ilmastomuutoksen kielteisiin vaikutuksiin, kuten (äkillisiin) äärimmäisiin sääilmiöihin ja hitaasti eteneviin tapahtumiin, liittyviä menetyksiä ja vahinkoja, sekä painottaa kestävä kehityksen, katastrofiriskin vähentämisen, integroidun vesivarojen hoidon, ilmastotoimien ja ennakointien toimien merkitystä menetysten ja vahinkojen riskin vähentämisessä. Yhdenmukaisen vesivarojen hoidon järjestelmien ja infrastruktuurien tulisi olla kestävämpiä ja ilmastoneutraaleja, myös veden, sanitaation ja hygienian osalta.
7. **Neuvosto tunnustaa** epävakauden, konfliktien ja katastrofien väliset yhteydet. Epävakauksissa ja konflikteista kärsivissä ympäristöissä katastrofit voivat vahvistaa epävakauden syitä ja konfliktien taustatekijöitä ja horjuttaa kestävä elpymisen ja rauhan näkymiä. Katastrofiriskin vähentämiseen tähtäävät, humanitaarisen avun, kehityksen ja rauhan muodostamisen puitteiden mukaiset aktiiviset ja osallistavat prosessit ja ennakoivat toimet voivat tarjota välineen rauhan rakentamiseen silloin, kun katastrofit ja konfliktit vaikuttavat toisiinsa, kun taas konfliktinestotoimet ovat olennaisen tärkeitä katastrofiriskin vähentämistä edistävään ympäristöön pyrittäessä. Neuvosto korostaa, että riskien, häiriönsietokyvyn ja konfliktisensitiivisyyden moniulotteinen arviointi on sisällytettävä kumppanimaiden yhteisten toimien kontekstianalyysiin, suunnitteluun, seurantaan ja arviointiin ottaen huomioon EU:n moniulotteiset arviointivälineet sekä katastrofiriskin vähentämiseen tarkoitettujen erityisvälineiden mukaiset parhaat käytännöt¹.

¹ Esim. CADRI.

8. **Neuvosto toteaa**, että eriarvoisuudella ja köyhyydellä on erilaisia tuhoisia vaikutuksia, ja korostaa, että katastrofiriskin tehokas vähentäminen edellyttää sen varmistamista, että ketään ei jätetä jälkeen, ja ihmisoikeuksiin perustuvan lähestymistavan omaksumista siten, että katastrofiriskin vähentämisen suunnittelun, täytäntöönpanon, seurannan ja arvioinnin kaikissa vaiheissa otetaan huomioon sukupuolten tasa-arvo, lapsen oikeudet, ikä ja vammaisuus sekä täysipainoinen, tasapuolinen ja merkityksellinen osallistuminen. Tätä varten olisi käytettävä eriteltyjä tietoja ja varmistettava niiden vertailukelpoisuus.
9. **Neuvosto vahvistaa**, että katastrofiriskin vähentämistä koskevat EU:n ulkoiset toimet olisi mukautettava YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelmaan ja kestävän kehityksen tavoitteisiin, katastrofiriskien vähentämistä koskevaan Sendain kehukseen 2015–2030 ja sen maailmanlaajuisiin tavoitteisiin sekä Pariisin sopimukseen ja sen pitkän aikavälin tavoitteisiin ja täytäntöönpanokehukseen sekä edistettävä niiden täytäntöönpanoa.
10. **Neuvosto on tyytyväinen seuraaviin edistysaskeliin:**
- Katastrofiriskin vähentämistä käsittelevän maailmanlaajuisen foorumin (Global Platform for DRR) seitsemännen istunnon (23.–28. toukokuuta 2022) tuloksena laadittu selviytymiskykyä koskeva Balin toimintasuunnitelma² ja katastrofiriskin vähentämistä käsittelevän eurooppalaisen foorumin (European Forum for Disaster Risk Reduction Roadmap for a disaster-resilient European and Central Asian Region by 2030) tulosten pohjalta laadittu katastrofiriskin vähentämistä käsittelevän eurooppalaisen alueellisen foorumin (25.–26. marraskuuta 2021) tuloksena laadittu katastrofiriskin vähentämistä käsittelevän eurooppalainen foorumi (European Forum for Disaster Risk Reduction Roadmap for a disaster-resilient European and Central Asian Region by 2030)³.
 - Katastrofiriskin vähentämistä koskevan vuoden 2022 maailmanlaajuisen arviointiraportin⁴ päätelmät ja toimintakehotus i) mitata, mitä arvostamme, ii) suunnitella järjestelmiä, joissa otetaan huomioon, miten ihmiset tekevät riskejä koskevia päätöksiä, ja iii) uudelleenkonfiguroida hallinto- ja rahoitusjärjestelmät niin, että ne toimivat eri tahojen välillä, ja laatia suunnitelmat kuullen asianomaisia ihmisiä.
 - EU:lla oleva katastrofien vuoksi siirtymään joutumista käsittelevän foorumin (Platform on Disaster Displacement) puheenjohtajuus, joka tarjoaa mahdollisuuden tehostaa toimia, joilla vastataan katastrofien, ilmastonmuutoksen ja ympäristön tilan heikkenemisen aiheuttamaan väestön siirtymiseen, edistetään maailmanlaajuisia vaikuttamista ja tuetaan monenvälisiä kumppanuuksia ja prosesseja.
 - YK:n vuoden 2023 vesikonferenssi, joka tarjoaa tilaisuuden keskustella korkeimmalla tasolla ja sitoutua investoimaan veteen keinona edistää selviytymiskykyä, ehkäistä ja vähentää katastrofiriskiä ja saada kaikki sidosryhmät ja alat vauhdittamaan toimia Agenda 2030-toimintaohjelman veteen liittyvien tavoitteiden saavuttamiseksi.

² <https://globalplatform.undrr.org/publication/co-chairs-summary-bali-agenda-resilience>

³ <https://www.undrr.org/publication/european-forum-disaster-risk-reduction-roadmap-2021-2030>

⁴ <https://www.undrr.org/gar2022-our-world-risk>

- e. Unionin pelastuspalvelumekanismia koskevan lainsäädännön muuttaminen asettamalla unionin katastrofivalmiutta ja -palautuvuutta koskevat tavoitteet nykyisten ja tulevaisuuteen suuntautuvien skenaarioiden pohjalta, todeten, että unionin pelastuspalvelumekanismilla on yhä suurempi rooli katastrofien ehkäisemisessä ja niihin varautumisessa, ja perustamalla osaamisverkosto, johon valmiuksien kehittäminen ja tiede nivotaan järjestelmällisesti.
- f. Humanitaarisen avun antajien julkilausuma ilmastosta ja ympäristöstä⁵ sekä ilmastoa ja ympäristöä koskeva humanitaaristen järjestöjen peruskirja⁶, joilla helpotetaan yhteisiä toimia ilmasto-, biodiversiteetti- ja ympäristökriisien humanitaarisiin vaikutuksiin puuttumiseksi.
11. **Neuvosto odottaa kiinnostuneena** UNFCCC:n osapuolten, asiaankuuluvien organisaatioiden ja sidosryhmien välisen Glasgow’n vuoropuhelun jatkamista, jonka myötä voidaan keskustella järjestelyistä sellaisten toimien rahoittamiseksi, joilla ehkäistään, minimoidaan ja käsitellään ilmastonmuutoksen haittavaikutuksista aiheutuvia menetyksiä ja vahinkoja, ja **vahvistaa** EU:n ja sen jäsenvaltioiden jatkuvan sitoutumisen Santiagon verkoston täysimääräiseen toimintavalmiuteen saattamiseen mahdollisimman pian, jotta asiaankuuluvien organisaatioiden, elinten, verkostojen ja asiantuntijoiden kysyntälähtöistä teknistä apua voidaan vauhdittaa asiaankuuluvien lähestymistapojen täytäntöönpanemiseksi kehitysmaissa, jotka ovat erityisen alttiita ilmastonmuutoksen haitallisille vaikutuksille.
12. Tässä yhteydessä **neuvosto kehottaa** komissiota, EUH:ta ja jäsenvaltioita
- a. **Ottamaan huomioon** katastrofiriskin vähentämisen, ilmastonmuutoksen hillitsemisen ja siihen sopeutumisen sekä muiden asiaankuuluvien lähestymistapojen vaikutus ja täydentävyys menetysten ja vahinkojen ehkäisemiseksi, minimoimiseksi ja korjaamiseksi.
- b. **Varmistamaan**, että EU:n kehitys-, rauhan-, ilmasto- ja humanitaariset toimet perustuvat riskitietoisuuteen, mikä parantaa kumppanimaiden valmiuksia osallistua ennaltaehkäiseviin toimiin, puuttua taustalla oleviin syihin, selviytyä tulevista häiriöistä ja stressitilanteista sekä valmistautua katastrofeihin, ehkäistä niitä sekä sopeutua ja reagoida niihin asianmukaisesti.

⁵ https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/humanitarian-aid/climate-change-and-environment/humanitarian-aid-donors-declaration-climate-and-environment_en

⁶ <https://www.climate-charter.org>

- c. **Varmistamaan**, että katastrofivalmius ja katastrofiriskin vähentäminen valtavirtaistetaan humanitaariseen ja kehityspolitiikkaan sekä -toimintaan, ja **edistämään** kehitysyhteistyön sekä humanitaaristen, ilmasto- ja rauhanalan toimijoiden kesken yhteistä rahoitusvastuuta ottaen huomioon kunkin tilanteen erityispiirteet ja käytettävissä olevat resurssit, jotta tehokkaimpien ja tarkoituksenmukaisimpien rahoitusvälineiden käyttö voidaan varmistaa.
- d. **Siirtymään** reaktiivisesta kriisitoiminnasta tulevaisuuteen suuntautuviin ja ennakoivampiin toimiin, rahoitukseen ja riskinhallintaan sekä humanitaarisia periaatteita ja kansainvälistä humanitaarista oikeutta noudattaen **vahvistamaan** koordinoitua, johdonmukaisuutta ja täydentävyyttä kehitys-, rauhanrakentamis- ja humanitaaristen toimien ja toimijoiden välillä käyttäen perustana kokemuksia, joita on saatu humanitaaristen toimien, kehityksen ja rauhan välisen yhteyden täytäntöönpanon pilottivaiheesta, ja **jatkamaan** niiden välisen yhteyden **operatiivista toteuttamista** kaikissa asiaankuuluvissa maissa sekä dokumentoimaan katastrofiriskin vähentämistä koskevien lähestymistapojen tehokasta täytäntöönpanoa edelleen näiden toimien yhteydessä.
- e. **Tukemaan** ennakoivien toimien sisällyttämistä humanitaarisiin ohjelmiin ja ilmastonmuutokseen sopeutumista koskeviin suunnitelmiin sekä valmiuksien vahvistamista ja nopeaa pääsyä kehityssuunnittelun tukijärjestelmiin.
- f. **Varmistamaan** katastrofiriskin vähentämisessä konfliktisensitiivinen, paikallisesti johdettu ja hallinnoitu, lapsikeskeinen, sukupuolitietoinen, vammaisuuden huomioon ottava, ihmisoikeusperustainen ja muutosvoimainen lähestymistapa, jossa puututaan sukupuolten eriarvoisuuden ja muun eriarvoisuuden perimmäisiin syihin kaikissa politiikoissa ja käytännöissä.
- g. **Tehostamaan** Team Europe -lähestymistapaan perustuvaa yhteistyötä katastrofiriskien vähentämisessä ja ilmastonmuutoksen torjunnassa, pitäen mallina Team Europe -aloitetta, joka tähtää ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja selviytymiskyvyn parantamiseen Afrikassa.

- h. **Edistämään** katastrofi-, ilmasto- ja ympäristöriskien arviointia humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön suunnittelun ja ohjelmoinnin kaikissa vaiheissa keskeisenä välineenä, jolla voidaan kartoittaa ja arvioida riskejä, vaaroja ja haavoittuvuuksia, ja määrittää olemassa olevia ja tarvittavia valmiuksia olemassa olevien riskien vähentämiseksi ja uusien riskien syntymisen välttämiseksi sekä katastrofivalmiuden vahvistamiseksi. Riskinarviointien olisi perustuttava asiayhteyteen ja tieteseen, ja niihin olisi sisällyttävä tasa-arvoanalyysi. Ne olisi toteutettava vaikutusten kohteeksi joutuneen väestön ja erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden näkökulmasta, ja samalla olisi varmistettava, että asianomaiset ryhmät osallistuvat mielekkäällä tavalla kyseisen arvioinnin analysointiin, päätöksentekoon ja täytäntöönpanoon ottaen huomioon sellaiset seikat kuin sukupuoli, ikä, vammaisuus, etninen alkuperä, kuuluminen alkuperäiskansaan tai sen identiteetti ja muut ominaispiirteet. Asianmukaista huomiota olisi kiinnitettävä monimuotoisuuteen sekä syrjinnän moninkertaisiin ja risteäviin muotoihin sekä konfliktien dynamiikkaan.
- i. **Vahvistamaan** kattavaa katastrofi-, ilmasto- ja ympäristöriskien hallintaa kaikilla tasoilla ja kaikilla aloilla, lisäämään tietoisuutta katastrofiriskeistä, edistämään koulutusta ja harjoituksia, kehittämään tehokkaita koordinoitimekanismeja ja pitkän aikavälin kumppanuuksia eri viranomaisten ja asiaankuuluvien sidosryhmien välillä, mukaan lukien paikalliset toimijat, alkuperäiskansat, tiedeyhteisö, tutkimuslaitokset ja yksityinen sektori sekä nais-, lapsi- ja nuorisjärjestöt, vammaisten henkilöiden järjestöt ja muut kansalaisjärjestöt. Paikallisesti johdettuja ratkaisuja olisi edistettävä ilmastonmuutosta koskevan YK:n puitesopimuksen (UNFCCC) COP 26 -kokouksessa sovittujen paikallisen sopeutumisen periaatteiden mukaisesti.
- j. **Edistämään** uusien, innovatiivisten ja ihmiskeskeisten lähestymistapojen suunnittelua ja täytäntöönpanoa sekä ilmasto- ja katastrofiriskejä koskevaa rahoitusta ja vakuutuksia, esimerkiksi Global Shield against Climate Risks -aloitteen avulla, jotta makrotalouden vakautta voidaan lisätä kumppanimaissa ja varmistaa suurimmassa vaarassa olevien ja köyhyydessä elävien henkilöiden järjestelmällinen, johdonmukainen ja kestävä suojele, erityisesti epävakaimaissa ja kehitysmaissa, kiinnittäen erityistä huomiota vähiten kehittyneisiin maihin ja pieniin kehittyviin saarivaltioihin. Tässä yhteydessä rajatylittävä ja alueellinen yhteistyö on keskeistä pitkän aikavälin häiriönsietokyvyn kannalta.

- k. **Edistämään** teknologian siirtoa ja valmiuksien kehittämistä koskevien toimien koordinoitua suoraan asianomaisilla alueilla hyödyntäen innovointia ja uusia tieteellisiä lähestymistapoja, myös dataa, jotta haavoittuvassa asemassa oleville henkilöille koituisi suoraa hyötyä, muun muassa asettamalla nämä ratkaisut saataville globaaleina julkishyödykkeinä. Tukemaan kumppanimaita sellaisten politiikkojen ja kannustimien suunnittelussa ja täytäntöönpanossa, joilla edistetään ympäristön kannalta kestäviä, ilmasto- ja katastrofinkestäviä investointeja ja tehostamaan toimia, joilla varmistetaan infrastruktuurien ilmastokestävyys, myös luontoon perustuvien ratkaisujen avulla.
- l. **Pienentämään** EU:n toimien ympäristöjalanjälkeä sen ulkoisten toimien yhteydessä.
- m. **Tukemaan** YK:n pääsihteerin kehotusta varmistaa, että jokaisen henkilön suojana maapallolla on viiden vuoden kuluessa ennakkovaroitusjärjestelmiä, ja asettamaan keskiöön koko ihmiskeskeisen ennakkovaroitusarvoketjun riskinarvioinnista infrastruktuuriin ja yhteisön viimeiseen ulottuvuuteen. Neuvosto tunnustaa myös ilmatoriskien ja ennakkovaroitusjärjestelmiä koskevan aloitteen (CREWS)⁷ merkityksen tämän tavoitteen saavuttamisessa.
-

⁷ Sekä muut asiaankuuluvat aloitteet ja välineet, kuten Maailman ilmatieteen järjestön (WMO) yhtenäinen maailmanlaajuinen havainnointijärjestelmä (WIGOS), (WMO):n tietojärjestelmä (WIS) ja maailmanlaajuinen tietojenkäsittely- ja ennustejärjestelmä (GDPFS), WMO:n koordinoitimekanismi (WCM), maailmanlaajuinen useita vaaratekijöitä koskeva hälytysjärjestelmä (GMAS), maailmanlaajuinen perushavainnointiverkosto (GBON) ja systemaattisen seurannan rahoitusväline (SOFF), WMO:n hydrologiavisio ja -strategia ja siihen liittyvä toimintasuunnitelma, vesi- ja ilmastokoalitio, hydrometeorologian kehittämisallianssi ja muut kumppanuudet Maailmanpankin, vihreän ilmastorahaston, Yhdistyneiden kansakuntien kehitysohjelman (UNDP), yksityisen sektorin ja muiden tahojen kanssa.